

Tato rigorózní práce pod názvem „Nutná obrana“ se zabývá dle mého názoru velmi aktuálním tématem institutu nutné obrany a dalších okolností vylučujících protiprávnost, tak jak je zachycena v současné platné právní úpravě trestního práva hmotného, a dále v jeho připravované rekonstrukci. Rigorózní práce se v poměru spíše nepatrně k rozsahu pozornosti, která je věnována institutu nutné obrany, zabývá i dalšími instituty, které společně s nutnou obranou tvoří právní úpravu okolností vylučujících protiprávnost.

Problematika okolností vylučujících protiprávnost, zvláště potom problematika nutné obrany mě zaujala mimo jiné z důvodu bližšího pohledu na širší uplatňování občanských práv a svobod u nás, zejména uplatňování zásady zakotvené v článku 2 odstavci 3. Listiny základních práv a svobod *„Každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá“*.

Zásadní změny politického režimu na konci roku 1989 přinesly občanům nejen široké možnosti na poli uplatňování práv a svobod, ale rovněž s tím související přijetí odpovědnosti jednotlivce za následky takového svého jednání. Meze svobody nejsou neohraničené, a zpravidla platí, že končí tam, kde mohou ohrožovat svobodu a oprávněné zájmy někoho jiného.

Na problematiku nutné obrany a ostatních okolností vylučujících protiprávnost považuji dále za zajímavé pohlédnout z hlediska možností občanů přistoupit k obraně ohrožených společensky chráněných zájmů. Taková obrana nastupuje v těch případech, kdy stát disponující donucovacími a represivními prostředky nemůže ochranu takových zájmů v konkrétním čase a na konkrétním místě realizovat, přičemž hrozí, že bude způsoben následek nevratného charakteru. V neposlední řadě mě ke skutečnosti zabývat se otázkou nutné obrany poněkud podrobněji vede čistě subjektivní důvod související se stavem rozmáhající se běžné kriminality v prvních letech 21. století, která obtěžuje a šikanuje občany České republiky. Dospěla jsem k názoru, že i z praktického hlediska se nejedná o téma ryze teoretické, které může být předloženo pouze k diskusi navýsost odborné veřejnosti, nýbrž o téma velmi živé a aktuální, které se bohužel týká kteréhokoli občana této země. Kdo z nás se v posledních letech nesetkal s odcizením vozidla, s jeho vykradením, s vykradením bytu, odcizením cennější věci, Ti nešťastnější z nás

s útokem na život či zdraví svůj nebo své blízké osoby . Sama jsem si v minulosti kladla otázku, jak se v takových okamžicích zachovat, jak se bránit, kam až v takové obraně z hlediska právního posouzení mezi obrany mohu zajít. Poté, kdy jsem zpracovala rigorózní práci na téma nutná obrana, mohu konstatovat, že je s podivem, jak se ve většině případů názory laické (někdy bohužel i odborné) veřejnosti na institut nutné obrany liší od záměru právní úpravy a zejména jednotlivých výkladových stanovisek Nejvyššího soudu ČR. Na tomto místě bych ještě ráda podotkla, že soudy případy nutné obrany příliš často neřeší, neboť ne každý případ nutné obrany se dostane až do stadia, kdy je řešen soudem. Povětšinou se případy nutné obrany vyřeší již v přípravném trestním řízení, kdy se rozhoduje, zda v konkrétních případech bude vůbec zahájeno trestní stíhání a ve věci podána obžaloba. Ostatní případy, které jsou soudem projednávány a rozhodovány jsou velmi často sledovány odbornou i laickou veřejností, což má zjevně pozitivní dopad na posilování preventivní úlohy trestního práva ve společnosti. Ve své rigorózní práci na téma „Nutná obrana a další okolnosti vylučující protiprávnost“ jsem se snažila nabídnout komplexní pohled na institut nutné obrany popřípadě další okolnosti vylučující protiprávnost, které jsou zakotveny současnými trestněprávními předpisy.

Uvedenou práci jsem strukturovala prakticky do čtyř obsáhlejších částí. V úvodní části věnuji svoji pozornost obecné definici okolností vylučujících protiprávnost, zejména potom obecné charakteristice institutu nutné obrany a dále otázce historického vývoje institutu nutné obrany na našem území. Druhá část mé práce je věnována podrobnému výkladu podmínek, za kterých může být nutná obrana realizována, zvláště podrobné charakteristice útoku proti němuž obrana směřuje, přiměřenosti nutné obrany, překročení mezi nutné obrany a institutu tzv. preventivní nutné obrany. Ve třetí části zaměřuji svoji pozornost na některé další otázky týkající se problematiky nutné obrany jako je pohled na právní úpravu tohoto institutu ve vybraných trestně právních úpravách jiných zemí, nebo na jeho zachycení okolností vylučujících protiprávnost v připravované rekodifikaci českého trestního práva .Čtvrtá část rigorózní práce je věnována dalším okolnostem vylučujícím protiprávnost, které jsou respektovány platným českým právem, a to jak těmi které jsou výslovně upraveny trestním zákonem, tak těmi, které trestní zákon výslovně neupravuje, přičemž trestněprávní nauka je akceptuje a počítá s nimi počítá. Očekávám, že je pouze otázkou brzké budoucnosti, kdy se některý z uvedených institutů stane další okolností vylučujícím protiprávnost, která je trestním zákonem výslovně upravena.